

نقش آموزش کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام

زهرة محمدی*

دانشجوی کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، تهران، ایران

فرهاد لشگرآرا

استادیار، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، تهران، ایران

تاریخ پذیرش: ۹۲/۵/۹

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۴

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام صورت گرفت. روش تحقیق مورد استفاده در این پژوهش از نظر هدف کاربردی است و از لحاظ نحوه جمع‌آوری داده‌ها از نوع غیرآزمایشی (توصیفی) است و بر حسب روش همبستگی است. جامعه آماری شامل، زنان کارآفرین روستایی استان ایلام که تعداد آن‌ها ۱۵۲۳ نفر بودند که از این بین با توجه به فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده ۱۴۳ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده‌ها از طریق به‌کارگیری نرم افزار رایانه ای SPSS_{V18} صورت گرفت. نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که تنها متغیر نیاز به موفقیت وارد تحلیل شد و توانست به تنهایی ۱۵٪ تغییرات متغیر وابسته را تبیین کند.

واژگان کلیدی: آموزش کارآفرینی، توانمندسازی، زنان کارآفرین روستایی، استان ایلام

* نویسنده مسئول مکاتبات، zohreh.mohammadi@yahoo.com

مقدمه

کارآفرینی و کارآفرینان نقش کلیدی در روند توسعه و پیشرفت اقتصادی جوامع مختلف ایفا می‌کنند که این امر بدون توجه کافی به مقوله توسعه فرهنگ کارآفرینی و آموزش آن میسر نخواهد بود. در این میان با توجه به این که امروزه زنان توانسته‌اند نقش عظیمی در تحولات اقتصادی کشورها ایفا کنند مطالعات گسترده‌ای بر روی کارآفرینی زنان بیش از گذشته صورت گرفته است، در واقع موفقیت زنان کارآفرین در جوامع به خصوص در اجتماعات روستایی موجب افزایش کیفیت زندگی و بهبود شرایط اقتصادی و فرهنگی در روستاها در مقایسه با سال‌های گذشته شده است. بنابراین توجه به توانمندسازی زنان کارآفرین به عنوان سازوکاری برای افزایش زندگی کاری و شخصی زنان لازم و ضروری به نظر می‌رسد که این امر مستلزم آموزش‌هایی در این زمینه می‌باشد به نحوی که از طریق این آموزش‌ها، مهارت‌ها و صلاحیت زنان کارآفرین افزایش پیدا کند و سبب اثر بخشی هر چه بیشتر زنان کارآفرین در خانواده، کسب و کار و جامعه شود.

بر اساس تعریف قلی پور و همکاران (۱۳۸۷)، توانمندسازی زنان به معنای کسب قدرت تفکر و اقدام آزادانه، توسعه احساس خود ارزشمندی، اعتقاد به توانایی ایجاد تغییرات مطلوب در خود، حق کنترل زندگی خود، حق انتخاب، قدرت چانه زنی، بالفعل نمودن همه پتانسیل‌های زنان و برابری در جامعه می‌باشد. به طور کلی توانمندسازی زنان، کنترل آن‌ها بر زندگی خودشان در هر فرایند و فعالیتی است. به عبارت دیگر، توانمندسازی فرایندی است که طی آن افراد برای غلبه بر موانع،

پیشرفت کرده و فعالیت‌هایی را انجام می‌دهند که باعث تسلط آن‌ها در تعیین سرنوشت خود می‌شود (طباطبایی و حسینیان، ۱۳۸۴).

برای حصول به توانمندسازی زنان کارآفرین راهکارهای مختلفی وجود دارد که یکی از آن‌ها آموزش می‌باشد. آموزش شامل فرایند تدریس و آموزش دانش، بینش و مهارت‌های مورد نیازی است که مخاطبان را قادر می‌سازد تا بتوانند یک کسب و کار جدید را از لحاظ طرح ریزی، راه اندازی و مدیریت به انجام برسانند (عزیزی، ۱۳۸۹). به عبارت دیگر آموزش کارآفرینی در نظر گرفتن قابلیت‌های آموزش کارآفرینی در زمینه‌های ریسک پذیری، کانون کنترل درونی، نیاز به موفقیت، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، چالش طلبی و استقلال طلبی است.

در راستای این تحقیق، پژوهش‌های متعددی انجام گرفته است. نتایج تحقیقات Lashgarara & Karkeh Abadi (2012) در تحقیقی با عنوان «طراحی مدل توانمندسازی منابع انسانی در وزارت کشور ایران» نتایج حاکی از آن است اکثر پاسخ دهندگان، نگرش مثبتی به توانمندسازی منابع انسانی دارند و خود کارآمدی، تأثیر بسیاری بر روی توانمندسازی منابع انسانی دارد. Nawaz (2010) در پژوهشی تحت عنوان «رابطه بین توسعه کارآفرینی زنان و توانمندسازی (مطالعه موردی بنگلادش)» به این نتیجه رسید که بین توسعه کارآفرینی زنان و توانمندسازی یک رابطه متقابل وجود دارد. Jones & English (2004) در مطالعات خود دریافته‌اند آموزش کارآفرینی می‌تواند اعتماد به نفس و دانش و مهارت دانشجویان را افزایش داده و آن‌ها را برای شناسایی و استفاده

اشتغالی مشاهده می‌گردد. این حمایت‌ها به صورت عمومی است و زنان همچون مردان در حد امکان از آن بهره‌مند می‌گردند و برنامه ویژه ای برای زنان کارآفرین وجود ندارد (همان). استان ایلام از جمله استان‌هایی است که نزدیک به ۴۸٪ جمعیت روستایی آن را زنان تشکیل می‌دهد. طبق سرشماری‌های مرکز آمار ایران، طی سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۸۴ میزان فعالیت زنان ایلامی در مقایسه با زنان کشورهای در حال توسعه (۴۷٪) و کمتر از میانگین جهانی آن (۳۷٪) است و این امر باعث پایین آمدن میزان کل فعالیت اقتصادی در استان می‌شود (مرکز آمار ایران، ۱۳۸۵). این نشان می‌دهد که نرخ بیکاری زنان در مناطق شهری و روستایی بالا و در مناطق روستایی بیش از مناطق شهری است (همان).

به طور کلی عمده مسائل و مشکلات زنان کارآفرین روستایی استان ایلام که می‌توان با ارائه آموزش‌های مناسب به مرتفع کردن آن‌ها امیدوار بود عبارت‌اند از: باورهای غلط و فرهنگ رایج در استان؛ عدم آگاهی زنان از حقوق شهروندی؛ عدم دسترسی زنان کارآفرین به اطلاعات حرفه‌ای در جهت بهبود شیوه مدیریتی و توسعه محصول؛ عدم بستری مناسب جهت دسترسی آسان زنان به اطلاعات و مهارت‌های لازم به منظور شروع یا توسعه کسب و کار؛ و عدم آگاهی از زمینه‌های اجتماعی - اقتصادی موجود برای فعالیت زنان کارآفرین روستایی.

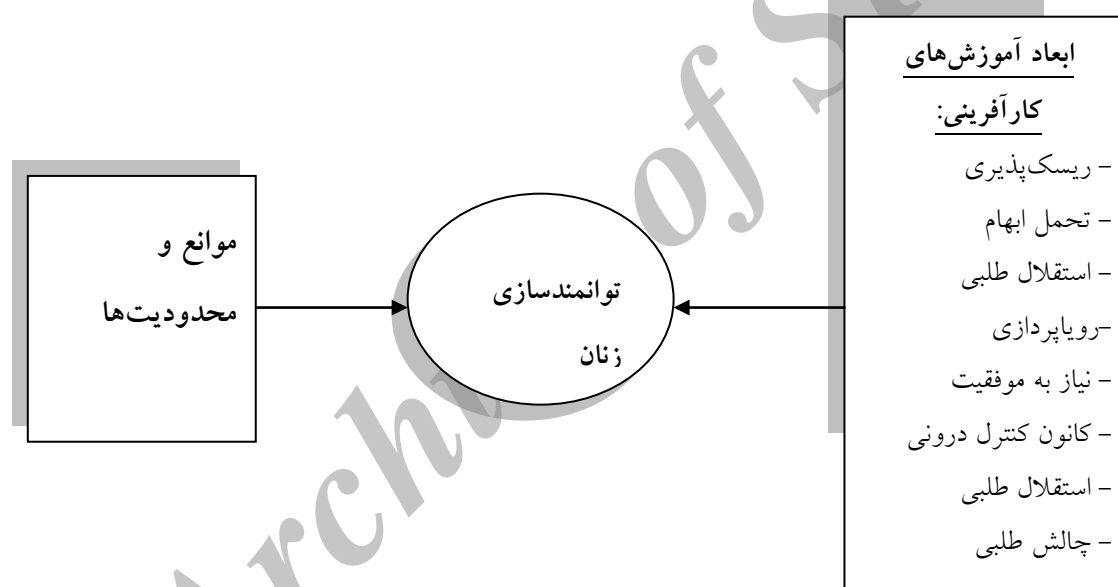
در صورتی که بتوان به کشف و احیای این توانمندی‌ها پی برد و سپس از طریق آموزش و برنامه ریزی، خلاقیت آن‌ها را جهت داد و هدایت نمود می‌توان تا حد زیادی به بسیاری از مشکلات

از فرصت‌های تجاری و راه اندازی کسب و کار توانمند سازد. شکوری و همکاران (۱۳۸۶) در تحقیقی تحت عنوان «مؤلفه‌های توانمندسازی زنان و تبیین عوامل مؤثر بر آن‌ها» بیان می‌دارند توانمندی زنان هم‌چنان در سطح پایین قرار دارد. آنان علل این مسئله را در ماهیت و رویکرد حاکم بر این تلاش‌ها، کمیت پایین آن‌ها و همچنین فقر قابلیت‌های زنان ذکر می‌کنند. گلرد (۱۳۸۶) در تحقیقی با نام «ویژگی‌ها، انگیزه‌ها و اهداف ترغیب کننده زنان ایرانی در توسعه کسب و کار» بیان می‌دارد ویژگی‌های شخصیتی زنان کارآفرین استقلال طلبی، خلاقیت، توفیق طلبی و انعطاف پذیری است، که از بین این ویژگی‌ها، مؤثرترین ویژگی در توسعه کسب و کار زنان ایرانی توفیق طلبی است. خانی‌جزنی (۱۳۸۸) در تحقیقی تحت عنوان «تأثیر آموزش کارآفرینی بر ارتقای فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه‌های کشور» به این نتیجه رسید که آموزش کارآفرینی با تحلیل اجزای فرایند کارآفرینی، کارآفرینان را به سوی مخاطره پذیری، مسئولیت پذیری، همدلی و تعاون و دیگر اجزای مرتبط به اهداف کارآفرینی هدایت می‌کند و فرهنگ کارآفرینی از طریق آموزش کارآفرینی ارتقاء می‌یابد.

با این وجود علی‌رغم سیر پیش رونده کارآفرینی در کشورهای مختلف، آمارهای موجود بیانگر آن است که هنوز جامعه ایران نتوانسته است از توانمندی‌های مربوط به زنان کارآفرین استفاده نماید (آرایش، ۱۳۹۰). متأسفانه در ایران نهاد یا سازمان دولتی مختص کارآفرینی و کارآفرینان وجود ندارد و تنها در برخی وزارتخانه‌ها و نهادهای دولتی حمایت‌های محدودی از خود

ایلام؛ و شناسایی موانع و محدودیت‌های آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی در مجموع از مرور ادبیات نظری و مؤلفه‌های مربوط به توانمندسازی زنان کارآفرین از یک سو و استخراج متغیرهای تأثیرگذار بر مسأله تحقیق (پیشینه تحقیق)، می‌توان در مورد متغیرهای مؤثر بر توانمندسازی زنان کارآفرین در قالب چارچوب نظری زیر نظریه پردازی کرد (نگاره ۱).

آن‌ها غلبه نمود. با توجه به مطالب ذکر شده هدف کلی این تحقیق بررسی نقش آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام می‌باشد. در راستای حصول به این هدف، اهداف اختصاصی نیز عبارتند از: بررسی وضعیت موجود توانمندسازی زنان روستایی استان ایلام؛ شناسایی قابلیت‌های تأثیرگذار آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان

نگاره (۱)

بود که از این تعداد بر اساس فرمول کوکران ۱۴۳ نفر به عنوان نمونه و به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای ساده با انتساب متناسب انتخاب شدند. پرسشنامه به عنوان ابزار اصلی تحقیق به منظور پاسخگویی به مسأله تحقیق و اهداف مورد نظر، طراحی گردید. روایی پرسشنامه از طریق نظرات کارشناسان و صاحب نظران مورد تأیید قرار گرفت و برای سنجش پایایی پرسشنامه نیز آزمون مقدماتی

روش پژوهش
از آنجا که هدف این تحقیق بررسی نقش آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام می‌باشد، با توجه به مسأله و اهداف، پژوهش حاضر از نوع کاربردی است. روش آن توصیفی (غیرآزمایشی) و از نوع همبستگی است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل ۱۵۲۳ نفر از زنان کارآفرین روستایی استان ایلام

دهد که اکثریت افراد ۳۶٪ از کل افراد مورد مطالعه دارای مدرک دیپلم و تنها ۱۵٪ دارای مدرک لیسانس می‌باشند. نوع فعالیت اکثر زنان کارآفرین روستایی ۵۰٪ در زمینه خدمات است که سابقه فعالیت زنان کارآفرین مورد مطالعه به طور میانگین ۴/۹۲ سال بوده است که کمترین سابقه کار ۱ سال و بیشترین آن ۲۵ سال می‌باشد. همچنین میانگین درآمد افراد مورد مطالعه ۳/۰۲۲/۰۰۰ ریال در ماه بوده است.

به منظور شناخت سطوح توانایی کنونی زنان کارآفرین روستایی از ۱۵ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. با توجه به امتیاز خیلی زیاد (۵) و خیلی کم (۱) کمترین و بیشترین امتیاز برای هر پاسخگو به ترتیب $15 \times 1 = 15$ و $15 \times 5 = 75$ می‌باشد. از این رو همه گویه‌ها با هم جمع (Compute) و مجدداً کد بندی (Recode) شدند، به گونه‌ای که امتیازهای ۲۶-۱۵ (خیلی کم)، ۳۹-۲۷ (کم)، ۵۲-۴۰ (متوسط)، ۶۵-۵۳ (زیاد) و ۷۸-۶۶ (خیلی زیاد) طبقه بندی شدند. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که اکثر افراد مورد مطالعه یعنی ۵۰ درصد، توانایی خود را در حد متوسط عنوان کرده‌اند (جدول ۱).

از طریق تکمیل ۲۰ پرسشنامه به عمل آمد و ضریب کرونباخ آلفا در بازه ۰/۹۳-۰/۷۶ محاسبه گردید. متغیرهای مستقل تحقیق حاضر شامل قابلیت‌های کارآفرینی (ریسک‌پذیری، استقلال طلبی، کانون کنترل درونی (عزم و اراده)، چالش طلبی، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، توفیق طلبی (نیاز به موفقیت)، استقلال طلبی) و موانع و محدودیت‌های آموزش کارآفرینی می‌باشد. متغیر وابسته این تحقیق توانمندی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام است که برای سنجش آن از ۱۵ گویه در قالب طیف ۵ مقوله‌ای لیکرت (از خیلی کم تا خیلی زیاد) استفاده شد که امتیاز پاسخ‌های داده شده وضعیت توانمندی زنان کارآفرین را مشخص می‌کند. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS_{V18} استفاده شد. برای بررسی ویژگی‌های فردی زنان کارآفرین از آمار توصیفی بهره گرفته شد و برای بررسی نقش آموزش‌های کارآفرینی در توانمندسازی از آزمون ضریب همبستگی و رگرسیون چندگانه گام به گام استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق نشان داد که میانگین سنی جامعه آماری مورد نظر ۳۲ سال و اکثریت این افراد ۵۷٪ متأهل می‌باشند. بررسی سطح تحصیلات نشان می‌

جدول ۱- توزیع فراوانی میزان توانمندی زنان کارآفرین روستایی

طیف ارزیابی	فراوانی	درصد نسبی	درصد معتبر	درصد تجمعی
کم (۲۷-۳۹)	۱۳	۹/۱	۱۱/۸	۱۱/۸
متوسط (۴۰-۵۲)	۵۵	۳۸/۵	۵۰/۰	۶۱/۸
زیاد (۶۵-۵۳)	۴۲	۲۹/۴	۳۸/۲	۱۰۰
بدون پاسخ	۳۳	۲۳/۱		
کل	۱۴۳	۱۰۰		

نما: متوسط

ولایت بندی گویه‌ها بر اساس آماره ضریب
 تغییرات نشان می‌دهد که گویه من می‌توانم تمام
 وظایف شغلی‌ام را به طور موفقیت آمیز انجام دهم

اولین اولویت توانایی زنان کارآفرین روستایی را به
 خود اختصاص داده است (جدول ۲).

جدول ۲- اولویت بندی ابعاد توانمندی زنان کارآفرین روستایی مورد مطالعه

اولویت	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	من می‌توانم تمام وظایف شغلی‌ام را به طور موفقیت آمیز انجام دهم.	۳/۸۷۰	۰/۷۸۷	۰/۲۰۳
۲	من می‌توانم مسائل و مشکلاتی را که در کارم پیش می‌آید را حل کنم.	۳/۵۵۰	۰/۷۸۹	۰/۲۲۲
۳	در طی سال‌های فعالیت در کارم رشد نسبی و تدریجی داشته‌ام.	۳/۴۵۴	۰/۸۲۸	۰/۲۳۹
۴	من یک برنامه کاری مشخص برای پیشبرد کارم دارم.	۳/۷۱۹	۱/۰۳۵	۰/۲۷۸
۵	من قادر به تعامل دو طرفه با سایر نهادها و ارگان‌ها هستم.	۳/۴۰۴	۰/۹۶۳	۰/۲۸۲
۶	من به آموزش‌های لازم در خصوص کارم دسترسی دارم.	۳/۳۳۳	۰/۹۸۳	۰/۲۹۴
۷	من از موقعیت خود در زندگی کاری و خانوادگی راضی هستم.	۳/۷۷۶	۱/۱۱۵	۰/۲۹۵
۸	من می‌دانم چگونه محصول خود را افزایش دهم.	۳/۳۴۵	۱/۰۰۵	۰/۳۰۰
۹	من هر چه در زندگی بخواهم بدست می‌آورم زیرا در راه آن سخت کار می‌کنم.	۳/۹۷۸	۱/۰۳۱	۰/۳۰۳
۱۰	من از قوانین و مقررات بازار خرید و فروش آگاهی دارم.	۳/۲۱۲	۱/۰۴۰	۰/۳۲۳
۱۱	من در برنامه‌های اجتماعی روستا شرکت دارم.	۳/۰۵۷	۱/۱۶۷	۰/۳۸۱
۱۲	من از کارشناسان برای کار خود مشاوره می‌گیرم.	۳/۰۷۳	۱/۳۱۴	۰/۴۲۷
۱۳	من در برنامه‌های سیاسی روستا شرکت دارم.	۲/۶۳۸	۱/۱۹۰	۰/۴۵۱
۱۴	من دارای سرمایه کافی و منبع کسب درآمد هستم.	۲/۱۹۲	۱/۱۲۳	۰/۵۱۲
۱۵	من بدون نیاز به اعتبارات دولتی کار خود را انجام می‌دهم.	۲/۱۰۷	۱/۱۷۱	۰/۵۵۵

طیف ارزیابی: ۱= خیلی کم = ۲ کم = ۳ متوسط = ۴ زیاد = ۵ خیلی زیاد

تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد
 مطالعه (۶۱/۶ درصد)، تأثیر قابلیت‌های آموزش
 کارآفرینی در توانمندسازی را در حد زیاد ارزیابی
 کرده‌اند (جدول ۳).

در مجموع در این پژوهش قابلیت‌های آموزش
 کارآفرینی با استفاده از ۷ قابلیت ریسک پذیری،
 قانون کنترل درونی (عزم و اراده)، نیاز به موفقیت
 (توفیق طلبی)، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، چالش
 طلبی و استقلال طلبی بررسی شده است. یافته‌های

جدول ۳- توزیع فراوانی تأثیر قابلیت‌های آموزش کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی

طیف ارزیابی	فراوانی	درصد نسبی	درصد معتبر	درصد تجمعی
متوسط (۱۵۷-۱۲۱)	۱۳	۹/۱	۱۱/۶	۱۱/۶
زیاد (۱۵۸-۱۹۴)	۶۹	۴۸/۳	۶۱/۶	۷۳/۲
خیلی زیاد (۱۹۵-۲۳۱)	۳۰	۲۰/۰	۲۶/۸	۱۰۰
بدون پاسخ	۳۱	۲۱/۷		
جمع	۱۴۳	۱۰۰		

نما: زیاد

و اراده) و نیاز به موفقیت اولویت اول و دوم قابلیت‌های آموزش کارآفرینی پاسخگویان را به خود اختصاص داده است.

به منظور شناسایی و اولویت بندی این قابلیت‌ها از ضریب تغییرات استفاده شده است. بر طبق اطلاعات جدول شماره ۴ کانون کنترل درونی (عزم

های آموزش کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی جدول ۴- اولویت بندی قابلیت

اولویت	گویه‌ها	میانگین	انحراف معیار	ضریب تغییرات
۱	کانون کنترل درونی (عزم و اراده)	۳/۸۲۴	۰/۵۲۷	۰/۱۳۷
۲	نیاز به موفقیت	۳/۸۶۷	۰/۵۹۳	۰/۱۵۳
۳	گرایی عمل	۴/۰۲۸	۰/۶۳۸	۰/۱۵۸
۴	چالش طلبی	۳/۸۹۸	۰/۶۷۵	۰/۱۷۳
۵	استقلال طلبی	۳/۲۸۰	۰/۷۹۸	۰/۲۴۳
۶	ریسک پذیری	۳/۳۰۱	۰/۸۳۷	۰/۲۵۳
۷	تحمل ابهام	۳/۱۶۰	۰/۸۰۶	۰/۲۵۵

طیف ارزیابی: ۱= خیلی کم ۲= کم ۳= متوسط ۴= زیاد ۵= خیلی زیاد

در مرحله بعد به منظور بررسی ابعاد آموزش کارآفرینی در توانمندسازی، هر یک از متغیرهای مستقل تحقیق (ریسک پذیری، استقلال طلبی، کانون کنترل درونی (عزم و اراده)، چالش طلبی، عمل‌گرایی، تحمل ابهام، توفیق طلبی (نیاز به موفقیت)، استقلال طلبی) با تعدادی گویه در قالب طیف لیکرت ۵ امتیازی مورد مطالعه قرار گرفتند،

به منظور شناخت تأثیر موانع و محدودیت‌های آموزش کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی از ۱۲ گویه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد مورد مطالعه (۴۹/۳ درصد)، اعتقاد دارند که تأثیر موانع و محدودیت‌های آموزش کارآفرینی در توانمندسازی در حد زیاد می‌باشد.

نتایج حاصل از جدول شماره ۵ حاکی از آن است که بین توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی و ریسک پذیری، نیاز به موفقیت، عمل‌گرایی، و چالش طلبی در سطح ۹۹٪ رابطه مثبت و معنی داری وجود دارد؛ و بین سایر موارد و متغیر وابسته رابطه ای وجود ندارد.

که پس از جمع زدن گویه های مربوط به هر یک از آنها، هر کدام از آنها به صورت یک متغیر کمی درآمد. از آنجایی که توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی و متغیرهای مستقل تحقیق هر دو فاصله ای می‌باشند برای سنجش رابطه بین آنها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون و اسپیرمن استفاده شد.

جدول ۵- همبستگی بین متغیرهای تحقیق با توانمندسازی زنان کارآفرین

ردیف	متغیرهای تحقیق	نوع ضریب همبستگی	R	P
۱	ریسک پذیری	پیرسون	۰/۳۰۶**	۰/۰۰۲
۲	کانون کنترل درونی	پیرسون	۰/۰۶۲	۰/۵۳۳
۳	نیاز به موفقیت	پیرسون	۰/۴۲۲**	۰/۰۰۰
۴	گرایی عمل	پیرسون	۰/۲۷۵**	۰/۰۰۴
۵	تحمل ابهام	پیرسون	-۰/۱۸۱	۰/۰۶۴
۶	چالش طلبی	پیرسون	۰/۲۸۰**	۰/۰۰۳
۷	استقلال طلبی	پیرسون	-۰/۰۸۵	۰/۳۷۵
۸	موانع	اسپیرمن	-۰/۰۴۶	۰/۶۳۳

** معنی داری در سطح ۰/۹۹

دار جدول شماره ۵ وارد تحلیل رگرسیون شدند. نتایج تحلیل در جداول شماره ۶ و ۷ آمده است

به منظور تبیین تغییرات واریانس توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی، کلیه متغیرهای مستقل و معنی

جدول ۶- تحلیل رگرسیون آموزش‌های کارآفرینی بر توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی

متغیر	R	R square	Adjusted R square
(X ₁) نیاز به موفقیت	۰/۳۹۵	۰/۱۵۶	۰/۱۴۷

نیز در این جدول نشان می‌دهد که این ضرایب معنی دار بوده و در نوشتن معادله Y مؤثر می‌باشند.

متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیونی که هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشند در جدول شماره ۷ آمده است. آزمون t مربوط به ضرایب رگرسیون

جدول ۷- ضرایب استاندارد شده و استاندارد نشده قابلیت‌های کارآفرینی در توانمندسازی زنان کارآفرین

متغیر	B	B اشتباه استاندارد	Beta	T	sig
نیاز به موفقیت (X_1)	۰/۵۷۱	۰/۱۳۳	۰/۳۹۵	۴/۲۹۵	۰/۰۰۰
عرض از مبدأ	۳۰/۸۴۲	۴/۵۰۸	-	۶/۸۴۲	۰/۰۰۰

بر اساس مقادیر β در جدول شماره ۷ معادله رگرسیون به شرح زیر است:

$$Y = ۰/۳۹۵ X_1$$

بحث و نتیجه گیری

نتایج تحقیق حاضر نشان می‌دهد که اکثر زنان کارآفرین روستایی (۵۰٪) توانمندی خود را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند در حالی که (۱۱/۸ درصد) از افراد توانمندی خود را در حد کم ذکر کرده‌اند. نتایج تحقیقات احمدی (۱۳۸۵) نیز موارد فوق را مورد تأیید قرار می‌دهند. در بخش موانع و محدودیت‌ها نتایج تحقیق حاکی از آن است که اکثریت زنان کارآفرین روستایی (۴۹/۳ درصد) موانع و محدودیت‌های آموزش کارآفرینی را در توانمندسازی زنان در سطح زیاد ارزیابی کرده‌اند و تنها ۶ درصد از افراد مورد مطالعه موانع و مشکلات را در حد کم ارزیابی کرده‌اند. نتایج تحقیقات (Yaghoubi (2010)، حاجی میر رحیمی و مخبر (۱۳۸۹)، الیاسی (۱۳۸۷) نیز موارد فوق را مورد تأیید قرار می‌دهند. نتایج حاصل از همبستگی بین قابلیت‌های کارآفرینی با توانمندسازی در مواردی از قبیل ریسک‌پذیری، کانون کنترل درونی، نیاز به موفقیت، عمل‌گرایی، چالش طلبی نشانگر آن است که بین عوامل مذکور و

توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی در سطح ۱ درصد خطا رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و بین کانون کنترل درونی، استقلال طلبی و موانع و محدودیت‌های آموزش کارآفرینی با توانمندسازی رابطه معناداری وجود ندارد. محمدی و همکاران (۱۳۹۰)، بارانی و همکاران (۱۳۸۹)، اردکانی (۱۳۸۵)، و هزار جریبی (۱۳۸۴) در تحقیقات خود به همبستگی این عوامل با توانمندسازی اشاره دارند. صفری شالی (۱۳۸۷) در تحقیقات خود آموزش مهارت‌زا، کسب اعتماد به نفس، ایجاد علاقه و ارزشیابی را از عوامل تسهیل‌کننده توانمندسازی زنان روستایی بر شمرده است. نتایج تحقیقات بیگی نیا و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که همبستگی شدیدی بین توانمندسازی شناختی کارکنان با عوامل تقویت‌کننده نیروی انسانی وجود دارد. نتایج حاصل از رگرسیون گام به گام نشان داد که متغیر نیاز به موفقیت با ضریب تغییرات $R^2 = ۱۵/۰$ مهم‌ترین متغیر تأثیرگذار بر توانمندسازی زنان کارآفرین روستایی استان ایلام می‌باشد. به عبارت دیگر هر چه زنان کارآفرین نیاز

۲. اردکانی، ا. (۱۳۸۵). موانع مشارکت زنان روستایی در برنامه های ترویجی. *مجله جهاد. مرداد* و شهریور ۸۵، شماره ۲۷۲، صفحات ۲۷-۴۲
۳. آرایش، ب. (۱۳۹۰). بررسی و تحلیل موانع و مشکلات زنان کارآفرین روستایی استان ایلام. *طرح تحقیقاتی وزارت کار و امور اجتماعی*.
۴. الیاسی، س. (۱۳۸۷). بررسی مشکلات جوانان کارآفرین استان ایلام. پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد بیرجند.
۵. بارانی، ش.، زرافشانی، ک.، دل انگیزان، س.، و حسینی لرگانی، س. م. (۱۳۸۹). تأثیر آموزش کارآفرینی بر رفتار کارآفرینانه دانشجویان دانشگاه پیام نور کرمانشاه. *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، شماره ۵۷، صفحات ۱۰۵-۸۵
۶. بیگی نیا، ع. ر.، سرداری، الف.، و نجاری نژاد، ح. (۱۳۸۹). تأثیر توانمندسازی شناختی کارکنان بر عوامل تقویت کننده بهره‌وری نیروی انسانی. *چشم انداز مدیریت دولتی*، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۹، صفحات ۱۰۲-۷۹
۷. حاجی میر رحیمی، س. د.، و مخبر، ع. (۱۳۸۹). بررسی موانع توسعه آموزش کارآفرینی در نظام آموزش عالی علمی - کاربردی کشاورزی. *اولین کنفرانس بین‌المللی مدیریت و نوآوری* قابل دسترسی در:

http://www.civilica.com/Paper-MIEAC01-MIEAC01_126.html

۸. خانی جزنی، ج. (۱۳۸۸). تأثیر آموزش کارآفرینی بر ارتقای فرهنگ کارآفرینی در دانشگاه های کشور. *فصلنامه اقتصاد و تجارت نوین*، شماره ۱۰ و ۱۱، پاییز و زمستان ۱۳۸۸، صفحات ۲۶۵-

به موفقیت بیشتری داشته باشند توانمندی بیشتری خواهند داشت. مقدار ضریب تعیین نشان می‌دهد که حدود ۰/۱۵ درصد واریانس توانمندسازی به این متغیر بستگی دارد و بقیه واریانس تبیین نشده به عوامل دیگری بستگی دارد. *Lashgarara et al. (2011 a), Lashgarara et al. (2011 b), Nawaz (2012)*, گلرد (۱۳۸۶)، شکوری و همکاران (۱۳۸۶)، شاهنده و همکاران (۱۳۸۵) و میرعرب رضی و رضایی (۱۳۸۳) در تحقیقات خود این امر را مورد تأیید قرار می‌دهند.

پیشنهادها

به منظور افزایش توانمندی زنان کارآفرین پیشنهاد می‌گردد، توجه ویژه ای به برگزاری دوره های آموزش غیر رسمی در جهت ایجاد انگیزه و کسب دانش و مهارت بیشتر در زنان کارآفرین از سوی دولت مبذول گردد. همچنین، دعوت از کارآفرینان و زنان کارآفرین روستایی با تجربه و موفق به عنوان الگو در جهت برانگیختن هر چه بیشتر نیاز به موفقیت در زنان روستایی توصیه می‌شود. با توجه به موانع بیش روی آموزش کارآفرینی از جمله فقدان منابع مالی و کمبود امکانات و تجهیزات برای آموزش کارآفرینی، توصیه می‌شود که اعتبارات و تسهیلات لازم از سوی دولت به نهادهای برگزار کننده این آموزش‌ها تعلق گیرد.

منابع و مأخذ

۱. احمدی، ح. (۱۳۸۵). نظر مدیران شهر شیراز درباره توانمندی مدیریتی زنان. *پژوهش زنان*. دوره ۴، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۵، صفحات ۹۶-۷۷.

۹. شاهنده، خ.، محمدبیگی، ز. و جمشیدی، الف. (۱۳۸۵). تشکیل گروه های خودیار زنان سرپرست خانوار در منطقه ۱۷ شهرداری تهران، گامی در جهت توانمندسازی زنان. *ویژه نامه تحقیقات جمعیتی، دانشگاه علوم پزشکی شهراکرد*، بهار ۱۳۸۵، صفحات ۳۱-۳۶
۱۰. شکوری، ع.، رفعت جاه، م.، و جعفری، م. (۱۳۸۶). مؤلفه های توانمندسازی زنان و تبیین عوامل مؤثر در آنها. *پژوهش زنان*، دوره ۵، شماره ۱، بهار و تابستان ۱۳۸۶، صفحات ۱-۲۶
۱۱. صفری شالی، ر. (۱۳۸۷). عوامل فرهنگی و اجتماعی مرتبط با میزان مشارکت زنان روستایی در امور و مسائل خانوادگی و اجتماعی (مطالعه موردی زنان روستایی استان اصفهان). *پژوهش زنان*، دوره ۶، شماره ۱، بهار ۱۳۸۷، صفحات ۱۵۹-۱۳۷
۱۲. طباطبایی یحیی آبادی، ش.، و حسینیان، س. (۱۳۸۴). توانمندسازی زنان سرپرست خانواده از طریق مشاوره گروهی، آگاه سازی و کارآفرینی. *فصلنامه خانواده پژوهی*، سال اول، شماره ۴، زمستان ۱۳۸۴، صفحات ۳۶۸-۳۵۹
۱۳. عزیززی، ب. (۱۳۸۹). *طراحی الگوی نظام آموزش کارآفرینی در مرکز آموزش علمی-کاربردی کشاورزی ایران*. رساله دکتری، رشته ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران
۱۴. قلی پور، ا.، رحیمیان، ا.، و میر زمانی، ا. (۱۳۸۷). نقش تحصیلات رسمی و اشتغال سازمانی در توانمندسازی زنان شهر تهران. *پژوهش زنان*، دوره ۶، شماره ۳، پاییز ۱۳۸۷، صفحات ۱۳۲-۱۱۳
۱۵. گلرد، پ. (۱۳۸۶). ویژگی ها، انگیزه ها و اهداف ترغیب کننده زنان ایرانی در توسعه کسب و کار. *فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی*، شماره ۴۴، پاییز ۱۳۸۶، صفحات ۲۹۵-۲۶۷
۱۶. محمدی، ح. ر.، احمدی، ع.، و شایان جهرمی، ش. ا. (۱۳۹۰). بررسی رابطه ویژگی های شخصیتی با تمایل به کارآفرینی. *فصلنامه زن و جامعه*، سال دوم. شماره اول، بهار ۱۳۹۰، صفحات ۹۳-۱۰۳
۱۷. مرکز آمار ایران. (۱۳۸۵). *سالنامه آماری کشور*، ۱۳۷۵، ۱۳۸۱، ۱۳۸۵.
۱۸. میرعرب رضی، ر.، و رضایی، س. (۱۳۸۳). آموزش و پژوهش کارآفرینی، راهکاری برای ارتقاء رشته های علوم انسانی. قابل دسترسی در: <http://shmotoun.ihcs.ac.ir/PDF/kongere/7/11.pdf>
۱۹. هزارجریبی، ج. (۱۳۸۴). کارآفرینی. تهران: انتشارات پژوهشکده امور اقتصادی.
20. Jones, D. & English, N. (2004). Validation of an innovative teaching approach for entrepreneurship courses. *American Journal of Small Business*, 12(3), 11-8
21. Lashgarara, F., Roshani, N., & Omidi Najafabadi, M. (2011 a). Influencing factors on entrepreneurial skills of rural women in Ilam city, iran. *African Journal of Business Management*, 5(14), 5536-5540
Retrieved from [http:// WWW.Academicjournals.org/AJBM146](http://WWW.Academicjournals.org/AJBM146).
22. Lashgarara, F., Azizian, E. & Mehdizadeh, H. (2011 b). Factors influencing the effectiveness of entrepreneurship courses on agricultural graduates at the Ilam province in Iran. *African Journal of Agricultural Research*, 6(14), 3428-3431 Retrieved from [http:// www.Academicjournals.Org/AJAR](http://www.Academicjournals.Org/AJAR)

23. Lashgarara, F. & Karkeh Abadi, A. (2012). Designing model of human resources empowerment in Iran 's Ministry of interiors. *African Journal of Business Management*, 6(1), 341-346 Retrieved from [http:// www. academic journals. Org/AJBM](http://www.academicjournals.org/AJBM)
24. Nawaz, F. (2012). Nexus between women entrepreneurship development and empowerment: Bangladsh context. *Nepalese Journal of Public policy and Governace*, xxvi (3), 62-75. Retrieved from <http://www.scribd.com/doc/134795379/5-Faraha-Nawaz-Nexus-Between-Women-Entrepreneurship-Development-and-Empowerment-Bangladesh-Context>
25. Yaghoubi, J. (2010). Study barriers to entrepreneurship promotion in agriculture higher education. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 1901-1905 Retrieved from [www. Sciencedirect. com](http://www.Sciencedirect.com)

Archive